

לקח מהפרשה,

ועל פני כל העם אכבד...' (ז' טו')

צריך לעבור על ספרי הפוסקים כדי לראות עד כמה חמור הוא עניין 'טרחה דציבורא' ועד כמה אסור להטריח את הציבור. יש חזנים שאינם מודעים לכך ומביאים את הקהל לידי טרחה שלא לצורך, על ידי שמאריכים בקטעים מסוימים שבהם אין צורך להאריך, וכן בחזרת השי"ץ וצריך להיזהר מכך. וטרחה זו אינה מתבטאת דווקא בזמן ממושך כמו שעה או חצי שעה, גם דקה או שתיים אסור להטריח את הציבור שלא לצורך. מדוע למשל אומרים לפני מוסף בשבת רק אשרי ולא אומרים ובא לציון הרי בכל יום מימות החול כורכים את אשרי ובא לציון ביחד? ועל מה ולמה השינוי שיש בשבת בעניין זה? עונה על כך המשנה ברורה בסימן רצ"ב 'ואמירת ובא לציון במנחה היא במקום סדר קדושה דחול, ובשבת שמאריכים הרבה בשחרית ומוסף הניחוח עד מנחה'. כמה זמן לוקח לומר ובא לציון? דקה עד דקה וחצי, ובכל זאת ראו צורך להעביר אותה לתפלת מנחה כדי לא להטריח על הציבור.

זכורני פעם שהתפללתי בבית כנסת אחד והיה שם תלמיד חכם גדול שישב במזרח ולמרות שהיה לוי לא הלך ליצוק מים על ידיהם של הכוהנים, כי הברז היה בקצה בית הכנסת, ולשם כך היה צריך לעבור דרך כל הקהל שהיה נאלץ לקום בגללו וחשש 'לטרחה דציבורא'.

אחרי זמן מה ראיתי שהגבאים לא התעצלו ובנו חדר קטן ליד המזרח עם ברז וכל הקמתו הייתה כדי לאפשר לאותו תלמיד חכם ליצוק את המים על ידי הכוהנים.

ואגב ראיתי באחד הספרים של ר' חיים פלאגי שחומרת הטירחה דציבורא נעוצה בכך שמחמת שהקהל מתעכב לחינם יגיעו לבטלה ומזה עלולים להגיע למחלוקת ולשאר מרעין בישין.

בפני הבן איש חי נשאלה פעם שאלה על ידי גבאי בית כנסת שביקש לדעת כיצד לנהוג במעשה פלוני הגורם לטירחה דציבורא. והגאון השיב לו שישאל את המרא דאתרא שבקהילתו, כיוון שרק הוא יודע עד כמה יש ביד הקהל שלו לסבול את הטרחה הזו.

למדנו מכאן שהעניין בטירחה דציבורא הוא שאסור להעמיד את הקהל בטל כי אז יגיעו לידי דברים לא טובים, כמו מחלוקת ודיבורים אסורים וכו' ולכן לא רצה הבן איש חי לפסוק את ההלכה, כי רק הרב בקהילתו יכול לקבוע עד כמה יש ביד קהלו לסבול את הטירחה.

פינת ההלכה

מהלכות ברית מילה / המשך

וידוי ביום הברית - רסה

א: כשהברית בבית כנסת, כל המניינים בבית הכנסת באותו יום – שחרית ומנחה - לא אומרים וידוי. (שובע שמחות חלק ב' עמוד צט)

ב: אבי הבן, המוהל והסנדק פוטרים את הציבור מלומר וידוי במניין שהם מתפללים בו ביום הברית - שחרית ומנחה - גם כשהברית לא מתקיים בבית הכנסת.

ג: כשהברית מתקיים רק בשעות אחרי הצהריים, יש נוהגים לומר וידוי בשחרית.

ד: גם מוהל מקצועי שמל בכל יום, פוטר את המניין שהוא מתפלל עמו מלומר וידוי.

ה: אבי הבן לא אומר וידוי ביום הברית גם אם אינו יכול להשתתף בעצמו בברית, ורצוי שיצא מבית הכנסת בזמן הווידוי כדי ששאר המתפללים יוכלו לומר וידוי לכל הדעות. (שובע שמחות חלק ב' עמוד קב)

ו: כשעושים את הברית שני מוהלים, אחד חותך והשני פורע, שניהם פוטרים את המניין מלומר תחנון. (שובע שמחות ב' עמוד קג)

ז: כשיש מחלוקת בציבור וחלק מעוניינים לומר וידוי, רצוי שאבי הבן/המוהל/הסנדק יצאו מבית הכנסת בזמן הווידוי כדי למנוע את המחלוקת. (שובע שמחות ב' עמוד קד)

ח: כשהברית בשבת, בעלי הברית פוטרים את הציבור לומר 'צדקתך' במנחה של שבת. (ויש נוהגים לומר 'צדקתך' כמו בכל שבת.)

ט: כשהברית חלה בצום שאומרים בו סליחות, רצוי שאבי הבן/המוהל/הסנדק, יצאו מבית הכנסת כשאומרים וידוי, ויחזרו לומר את הסליחות עם הציבור אחרי הווידוי. (שובע שמחות ב' עמוד קד)

ציטוטים חינוכיים

מדבריה של רות פוגל הי"ד מאיתמר, שנרצחה בעש"ק עם בעלה ושלושה מילדיה. מיד אחרי הרצח ראינה העיתונאית א. טיב מעיתון המודיע את חברותיה של רות הי"ד, להלן חלק מזערי מהראיון המלמד על אישיותה של רות כפי שצוטטו בעיתון.

היא עזבה עבודה קבועה כדי לגדל את הילדים בנחת. "אי אפשר שתהיה להם אימא עסוקה שאין לה זמן ופנאי לשמוע אותם, לדאוג להם ולגדל אותם." אמרה.
 # "זה הסוד – להקשיב! אם את מקשיבה לילדים בחצי אוזן, ובזמן הזה עסוקה בעוד אלף ואחד עניינים, לא תביני אף פעם מי רב עם מי, מי רוצה, ולמה. אם את מקשיבה בתשומת לב, רוב הבעיות נפתרות בזמן שהם מדברים. הם הילדים שלנו למה שלא נקשיב להם, שלא נהיה מרוכזים במה שהם אומרים?!"
 # היא לא דברה הרבה, היא הקשיבה, והרבה! הקשיבה עמוק. ואז הציעה בקצרה משהו לא מחייב, ותמיד הוסיפה בסוף: "ואם לא תסתדרי אז אני כאן תמיד לכל מה שתצרי לבקש..."

כבר פרסמנו בעבר מודעה: "דרושים אנשים שיודעים להקשיב." אף אחד לא התקשר. לצערנו גם רות כבר לא תתקשר!

נ.ב. קראו מידי פעם... כדאי, זה חשוב!

שבת שלום, שושנה.

"ואת החסידה למינה..."

'אמר ר' יהודה: החסידה, זו ידיה לבנה'. למה נקרא שמה חסידה? שעושה חסד עם חברותיה (חולין ס"ג).

לפי הרמב"ם, כל עוף טמא אכזר הוא מטבעו. מדוע אפוא נחשבת החסידה בין העופות הטמאים?!

אלא שדייקו חכמנו ואמרו 'עושה חסד עם חברותיה', שעושה חסידות רק עם חברותיה.

במידת החסד צריך לנהוג לא רק עם חברים אלא עם כל הנבראים. ומי שנוהג חסד רק עם חבריו, יש בו ממידת האכזריות וזה סימן טומאה.

(חידושי הרי"ם - עיטורי תורה)

סיפור לשבת

שלושה תנאים

רגש של התרוממות-רוח אפף את יהודי העיר אוסטריאה, עת התכנסו להניח את אבן-הפנה לבנין בית-הכנסת המפא"ר בעירם. גם מהפכרים השכנים באו להודים להשתתף בחגיגה. בראש החוגגים עמד הרב המקומי, שהיה ידוע כצדיק וקדוש. ברגע מסים הכריז, כי מי שמענין לצקת ראשון את אבן-הפנה לבית-הכנסת – ישקל זה לממון הבניה כמשקל האבן שיצק. בקהל השתררה דממה. אך מינד יצא מן השורות יהודי מכפר סמוך, ידוע בעשרו הרב. הוא נטל את האת, ומיד שלשל לידי הרב את הסכום. נדיבות לבו של האיש השפיעה על הנאספים האחרים. מינד החלו מגיעות עוד תרומות לקרן הבנין. הרב התרגש מאוד ואמר לתורם הראשון בחם: "אם יש בלבך משאלה מסגמת, אומר אותה עכשו. זו שעת-רצון!"

דמעה גדולה בצבצה בזוית עינו, אכן, משאלה אחת היתה לו, אמןם עשיר גדול הוא, אולם בן אין לו. "אוי", קרא בקול חנוק, "לו תוכל, רבי, לברכני שינולד לי בן". פני הרב הרצינו. האוירה שהיתה כה שמחה ומרוממת הפכה לפתע מתוחה וקשה. "הכנס נא אלי בעוד שלשה ימים", אמר, "ואודיע לך מה עליך לעשות כדי שתתמלא בקשתך". בלב מלא תקנה נכנס הגביר לבית הרב במועד שנקבע. "בקשתך תתמלא רק בשלשה תנאים", קבע הרב. לבו של היהודי פרפר בקרבו. בלבו חשב שהוא מוכן לכל. אך התנאים שהציב הרב הכוהו בתדהמה: "א: תרד מנכסיד; ב: כשתהיה אשתך בהריון – תלך לעולמן; ג: לאחר הלדה תמות גם האשה". העשיר, שפכה עז היה רצונו לזכות בבן, נותר עתה דומם ומחריש. הוא קם ויצא מן החדר. ראשו תפוס בהרהורים. עליו להמלך באשתו. הוא לא יכול להחליט עבורה בלי להתיעץ עמה.

האשה לא התלבטה לרגע. "לך אמר לרב, כי מוכנה אני לקבל את כל התנאים". כששב הגביר אל הרב, ברכו שבשנה הבאה יהיה לו בן, והוסיף: "הבן הזה, שינולד לאחר פטירתך, עתיד להאיר את העולם פלו באור תורתו". הברכה עודדה את בני הזוג ונחמה אותם. התנאי הראשון התקיים מינד. מצב העסקים הלך והורע. הירידה היתה תלולה מאוד. תוך ימים ספורים אבד הגביר המפרסם את כל הונו ונשארו חסר-כל. חלפה תקופה קצרה, והאשה הרתה. כעבר זמן קצר נפטר בעלה, בדייק כאשר אמר הרב. האשה נותרה לבדה, נושאת בקרבה את הבן שיגדל בתום מהוריו. היא, שהיתה ידועה בכספי הצדקה שפזרה, היתה עכשו עניה ונוזקת בעצמה. רק הידיעה כי בנה יאיר את העולם, הפיחה מעט שמחה בצערה הגדול מנשוא.

מי ההריון קרבו לקצם והאשה התכוננה ללדה. היא החליטה שעליה לעבר מהכפר אל העיר. שם יקל עליה להסתדר. שם נדאי תמצא מי שיעזר לה ויסעד אותה בעת הלדה. היא הגיעה לעיר. בשה היתה במראה העלוב. היא, שהיתה תמיד לבושה בבגדים מכבדים ועונדת תכשיטים יקרים, נכנסת לעיר בבגדים בלויים ובגדים ריקות, לחפש יהודים טובים לחסות תחת קורתם. האור שדלק בחלון ביתו של האופה הזמין אותה לדפק בדלת. מי בא בשעה מאחרת?!, תמכה בעלת הבית, כשנגשה לפתח את הדלת. תמיהתה הפכה לתדהמה כשזוהתה את העומדת מולה. היתה זו הגברת רחל. האשה המכבדת, הסועדת רבים ותומכת בכל נכרך. חזותה ענתה בה שהתהפך עליה הגלגל. רחמיה של בעלת הבית – אידל שמה – נכמרו. "הפנסי נא", הזמינה אותה בקול חם ובפנים מחיכות, המנסות להתסתיר את רגשותיה. היא הבינה שבמצבה זקוקה האשה לעזרה לטוח ארץ. ברחב לבו ובמדותיה הטובות הכניסה אותה לביתה. היגד נולד למזל-טוב בביתו של האופה, שם גם ערכה סעודת ברית-המלה, ונקרא שמו בישראל 'שמואל'. האופה ורעייתו, טפלו ביולדת כאלו היתה בתם וסיעו לה לשוב לאיתנה. גם מהרד הנוולד לא חסכו טפול מסור. היגד הפליא את עין כל רואיו בפינו. בעלי הבית נקשרו אליו בעבותות אהבה. הם שערו, שפשם שגמון ביפי חיצוני נדאי שוכנת בו גם נשמה יפת-מדות. בת קטנה היתה לאופה, וכמנהג הימים ההם שדכו ההורים בין השנים. אם התינוק הסכימה בתנאי שהורי הילדה יגדלו את בנה, יטפלו בו ויחנכו אותו. שמואל היה בן שלשה חדשים כשאמו נפטרה. יתום היה, אך לא חסר-בית – משפחתו האומנת גדלה אותו כאלו היה בנם ממש. ובבוא העת, כשהיה כבר גאון מפרסם בתורה, נשא את בתם לאשה.

כניו נותר לעולמים ה'מהרש"א' (מורנו הרב שמואל אידליש), על-שם האשה שגדלה אותו. הוא בעל הפרוש הידוע על הש"ס.

("תורתך שעשועי")